

Διεθνές Συνέδριο για την Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες

Τόμ. 5 (2015)

Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες 2007-2014. Μια διαδικασία βίωσης του τοπίου. Διεθνές Συνέδριο για την Εικαστική Πορεία προς τις Πρέσπες

ΟΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ, Το έργο ως συμβάν

Γιάννης Ζιώγας

doi: [10.12681/visualmarch.3077](https://doi.org/10.12681/visualmarch.3077)

ΟΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Το έργο ως συμβάν

Κατά τη διάρκεια της Εικαστικής Πορείας προς τις Πρέσπες, δημιουργήθηκαν τρεις κατηγορίες έργων: έργα των καλλιτεχνών που συμμετείχαν, έργα των φοιτητών/τριών και ομαδικά έργα. Με αυτό τον τρόπο ενεργοποιήθηκε μια ώσμωση ενεργειών και προσεγγίσεων: το ατομικό με το συλλογικό, η αρχική προσέγγιση με την εμπειρία, το γνώριμο με το άγνωστο. Η ώσμωση εμπλούτισε τη διαδικασία με διάφορες καλλιτεχνικές πρακτικές που η μία τροφοδοτούσε την άλλη.

Οι καλλιτέχνες που ταξίδεψαν στις Πρέσπες ήλθαν για να διερευνήσουν εικαστικά τη θεματική που έθετε κάθε φορά Πορεία, αλλά και γενικότερα όλα εκείνα που είχαν ενεργοποιηθεί στην περιοχή των Πρεσπών. Οι περισσότεροι/ες από όσους εργάστηκαν στις Πρέσπες δεν είχαν επισκεφθεί την περιοχή, αρκετοί από αυτούς ούτε καν τη Δυτική Μακεδονία. Η περιοχή είχε για όλους την αίσθηση του πρωτόγνωρου. Η παρουσία και η δημιουργική συμμετοχή των καλλιτεχνών μπόρεσε να τροφοδοτήσει τη διαδικασία με γόνιμες ιδέες και ουσιαστικές οπτικές γωνίες, τόσο του τόπου, όσο και της εικαστικής προσέγγισης. Οι καλλιτέχνες δεν ήλθαν δίνοντας έμφαση στη διδασκαλία, αλλά ως ενεργοί καλλιτέχνες. Κάποιοι/ες από αυτούς δημιούργησαν έργα κατά την διάρκεια της διαδικασίας, κάποιοι άλλοι όταν η διαδικασία είχε πλέον ολοκληρωθεί, αλλά για κάποιους εκείνο που ήταν σημαντικό ήταν η συμμετοχή και η πρόσληψη της αίσθησης εκείνου που η Πορεία είχε να προσφέρει: την δημιουργία πρακτικών που θα έχουν ως επιδίωξη το καλλιτεχνικό παράγωγο ως απότοκο του βιώματος και της κριτικής σκέψης. Επιδίωξη της Εικαστικής Πορείας προς τις Πρέσπες είναι μια βιωματική διεκδίκηση της καλλιτεχνικής εμπειρίας στην ίδια την ζωή, τόσο με τη δημιουργία καλλιτεχνικών έργων που εκκινούν από την εντοπιότητα, όσο και την ανάπτυξη μιας σχεσιακής καλλιτεχνικής πρακτικής με κοινωνική διάσταση.

Υπάρχουν συμμετέχοντες που στην οκτάχρονη πλέον διαδικασία της Εικαστικής Πορείας είχαν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στη διαδικασία, τόσο ως φοιτητές, όσο και ως καλλιτέχνες. Αυτή η μετάβαση ενδυναμώνει τη διαδικασία, εφόσον επιτρέπει τη συμμετοχή ανθρώπων που βιώνουν την διαδικασία ως ένα μακροπρόθεσμο ορίζοντα εμπειριών ωρίμανσης. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η παρουσία του Λεωνίδα Γκέλου που συμμετείχε στην Εικαστική Πορεία, τόσο ως φοιτητής (2009, 2010, 2011, 2012), όσο και ως καλλιτέχνης, απόφοιτος του Τμήματος (2013-14). Τόσο η προσωπική του έρευνα, όσο και η εμπειρία της Εικαστικής Πορείας, τον οδήγησαν να δημιουργήσει το έργο *Populus gaze*, σε ένα ανεργό λατομείο στο Λουτροχώρι του νομού Πέλλας. Το σχέδιο της εγκατάστασης προέρχεται από ένα ιδεογράφημα βλέμματος, με χρήση της τεχνολογίας eye tracking. Το βλέμμα εστιάστηκε σε ορισμένα σημεία ενός χωραφιού με φύλλα λεύκας και αυτές οι εστιάσεις ενεργοποίησαν την εγκατάσταση. Το έργο, που παρουσιάστηκε στην έκθεση «A-Eye» Exhibition of Art and Nature inspired computation, στο Πανεπιστήμιο Goldsmiths στο Λονδίνο (Μάρτιος 2014), αποτελεί ένα χαρακτηριστικό δείγμα του πως η βιωματική εμπειρία της Πορείας μπορεί να προσφέρει αφορμές διεύρυνσης του εικαστικού έργου ακόμη και σε εκθέσεις με διεθνή χαρακτήρα.

Τα έργα που θα περιγράψουμε δεν είναι σημαντικά μόνο για την κατανόηση της Εικαστικής Πορείας, υπήρξαν σε πολλές περιπτώσεις ουσιαστικές εικόνες και για την εξέλιξη του έργου των καλλιτεχνών. Τα περισσότερα από όσα παρουσιάστηκαν στην έκθεση του Κρατικού Μουσείου είναι φωτογραφίες ή εικόνες που καταγράφουν τις βιωματικές εμπειρίες ή τις ερμηνείες της περιοχής των Πρέσπων. Η διαδικασία της μετάβασης στη φύση ή και σε άλλους τόπους από καλλιτέχνες που κυρίως ζουν σε αστικά κέντρα είναι συνήθης πρακτική στην Ευρωπαϊκή τέχνη: ο Ντελακρούά θα πάει στην Αλγερία, οι Μονέ, Ρενουάρ, Σεζάν Βαν Γκόγκ στη γαλλική ύπαιθρο, ο Γκωγκέν στην Ταϊτή, οι Πικάσο και Ματίς στη Νότιο Γαλλία. Κάποιοι πιο σύγχρονοι, όπως η Άγκνες Μάρτιν θα μεταβούν και θα κατοικήσουν μακριά από τις πόλεις, στην περίπτωση της Μάρτιν στο Νέο Μεξικό. Στο ελληνικό παράδειγμα μπορεί κανείς να αναφέρει το ταξίδι του Παπαλουκά στο Άγιον Όρος ή τη διαμονή των Μόραλη και Καπράλου στην Αίγινα. Όλες αυτές οι μεταβάσεις είναι μεταβάσεις που επιτρέπουν στους/ις καλλιτέχνες να οριοθετήσουν ένα δικό τους καινοφανές πεδίο έρευνας και αποτελούν απόρροια μιας διαδικασίας εικαστικής αυτογνωσίας. Στην περίπτωση της Φλώρινας και της Εικαστική Πορείας, η διαδικασία αυτή έχει ένα χαρακτήρα διαρκούς διερεύνησης. Είναι η πρώτη φορά στην Ελληνική ιστορία τέχνης που δημιουργείται μια εστία πολιτισμικής έρευνας μακριά από την πόλη, στην ύπαιθρο. Και όχι σε μια οποιαδήποτε ύπαιθρο, αλλά στη διασυνοριακή πραγματικότητα της Φλώρινας όπου το κοντινότερο μεγάλο αστικό κέντρο, η Θεσσαλονίκη, βρίσκεται 200 και πλέον χιλιόμετρα μακριά. Οι καλλιτέχνες που συμμετέχουν στην Εικαστική Πορεία, ειδικά μετά το 2009, με την έλευσή τους στην περιοχή τροφοδοτούνται με την εμπειρία των διαδικασιών των προηγούμενων χρόνων, κι έχουν τη δυνατότητα να σχηματίσουν ερμηνείες των όσων συναντούν στις Πρέσπες και εκείνων που οι Πρέσπες σηματοδοτούν. Οι καλλιτέχνες που βρέθηκαν στις Πρέσπες σχημάτισαν εικόνες που διέυρυναν την ερμηνεία του τοπίου και της παρουσίας των ανθρώπων στην Πρέσπα. Στα έργα τους αποτυπώνεται το πώς μια διαδικασία καλλιτεχνικής έρευνας και σκέψης επιτρέπει την ανίχνευση περιοχών ενδιαφέροντος, που πιθανόν να είναι άγνωστες μέχρι τότε στους/ις καλλιτέχνες που συμμετείχαν. Η Εικαστική Πορεία έφερε όσους/ες συμμετείχαν στις Πρέσπες σε επαφή με ένα τόπο άγνωστο στους περισσότερους μέχρι τότε, αλλά αυτή η πρόκληση γνωριμίας εξελίχθηκε σε δημιουργική ευκαιρία. Και συνεχίζει...

Γ.Ζ.

2007

Η αρχική Πορεία

Στην πρώτη χρονιά της Εικαστικής Πορείας ενεργοποιήθηκε μια διερεύνηση της περιοχής των Πρεσπών, του χώρου ως πεδίου και της διαδικασίας της Πορείας ως μιας σύγχρονης μεθόδου περιπατητικής σκέψης. Η Πορεία κινήθηκε από τη Βίγλα μέσω Πινερίτσας στον Άγιο Γερμανό ολοκληρώθηκε με κατασκήνωση στην Κούλα.

2008

Το Συνέδριο του Βουνού, το Συνέδριο της Λίμνης

Το 2008 πραγματοποιήθηκαν δύο Συνέδρια: το Συνέδριο του Βουνού και το Συνέδριο της Λίμνης. Συζητήθηκαν μέθοδοι εργασίας, ιδέες για το εννοιολογικό πλαίσιο της διαδικασίας. Η Πορεία κινήθηκε στις θέσεις Λάκκος, Κούλα και στις γύρω από αυτήν περιοχές

Ingo Dunnebier
Προς την κορυφή
Πρέσπες
Φωτογραφία
2008
38.

Β' ΣΣ / Α1
ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ ΠΥΡΟΣΣ

Από 10.8.49 μέχρι 15.8.49
ΑΠΟΡΡΗΤΟΣ

ΣΚΟΠΟΣ

Η επιχείρησης "ΠΥΡΟΣΣ" απέβλεπεν εις την συντριβήν των επί ΒΙΤΕΙ ΚΣ δυνάμεων και εις την εδραίωσιν Εθνικών δυνάμεων επί τούτου.

Α.Π.Φ. 13138/28/111700: Περί λήψεως μέτρων δι' ενέργειαν Κ/Σ ΚΟΥΛΑΣ ΠΛΑΤΥ κατά νύκτα 11/12 Αυγούστου
Α.Π.Φ. 13138/28/111900: Περί εκδηλώσεως ενεργείας ΙΧ Μεραρχίας και κινήσεως όλων Μονάδων προς ΠΡΕΣΠΑ
Α.Π.Φ. 13138/28/111925: Περί εκκαθαρίσεως ΚΟΥΛΑΣ, ΠΛΑΤΥ και συνεχίσεως προσπαθειών δραστηρίως προς ΒΑΡΜΠΑΝ-ΛΑΙΜΟΝ.

ΕΝΕΡΓΙΑΙ ΗΜΕΤΕΡΩΝ:

Αεροπορία από έω ευρίσκεται συνεχώς άνωθεν ΛΑΙΜΟΥ ενσπείρουσα τον όλεθρον και πανικόν. Μεγάλος αριθμός ΚΣ ευρίσκουσι τον θάνατον και πνίγονται εις την ΠΡΕΣΠΑ περί τον ΛΑΙΜΟΝ.
Την 140545'ω. κύμα αεροπλάνων βομβαρδίζει και πολυβολεί επί του χώρου ΛΙΜΝΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ, και ενώ την 0550'ω. προωθούνται τομηράς λόχοι προς (Ν.3575 και εκείθεν προς ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΚΑ σύνορα και λόχους προς ψ.1116 - χωρίου ΛΑΙΜΟΣ με εντολήν εδραιώσεως επί των υψωμάτων. Από 140700'ω. μέχρι 141100'ω. διεξήχθη ο αγών των ελών του ΛΑΙΜΟΥ.

Διαπιστωθέντα αποτελέσματα:

Οσακις βόμβα ή ρουκέττα έπεσον επί πολυβολείων κατέστρεψε τούτο. Κατά τα άλλα επιδρά ως και το πυροβολικόν. Αι εμπρηστικά βόμβαι κατατρόμαξαν τους συμμορίτας και ηνάγκασαν τούτους να εγκαταλείψουν τα πολυβολεία των. Επί των υποχωρούντων, εις ανοικτόν πεδίον, συμμοριτών η επίδρασις της Αεροπορίας υπήρξε καταστρεπτική ως συνέβη εις τον πεδινόν διάδρομον του ΛΑΙΜΟΥ την πρωίαν της 14/8.-

Η επιχείρησις "ΠΥΡΟΣΣ" απέδωσε λαμπρά αποτελέσματα.

Νίκος Παναγιωτόπουλος, Πηνελόπη Πετσίνη

Επιτύμβια

Πρέσπες

Ντοκουμέντα - Φωτογραφίες

2009